

BASIA CON FUOCO

[CONTACT](#)

[OVER BASIA CON FUOCO](#)

[CATEGORIEËN](#)

[NAVIGATIE OP TELEFOON/T](#)

PIERROT LUNAIRE, MAANZIEK TIJDENS DE LANGSTE NACHT

Tekst: Neil van der Linden

Terwijl er buiten geen maan of ster te zien was, de vanwege bewolking, vond binnen in de Uilenburgersjoel een kosmisch drama plaats. Althans zo werd Schönberg *Pierrot Lunaire* uitgevoerd, door Ekaterina Levental en Chris Koolmees.

Konzert-Bureau Emil Gutmann, Berlin W. 35

Choralionsaal. Mittwoch, 16. Oktober, abds. 8 Uhr

Uraufführung

Arnold Schönberg

„Pierrot Lunaire“

Dreimal sieben Gedichte von **A. Giraud**, übertragen von **Otto Erich Hartleben**. In Musik gesetzt für eine Sprechstimme und kleines Kammerorchester.

Ausführt:

Albertine Zehme (Rezitation)

Eduard Steuermann (Klavier), Jakob Mallin (Violine, Bratsche), Hans Kindler (Violoncello),
H. W. de Vries (Flöte), C. Essberger (Klarinette).

Konzertort: Bach, a. G. Jacob-Basse, Stogthorstr. 27

Eintrittskarten à Mk. 5, 4, 3, 2 u. 1 bei Beh & Beck, Leipzigerstr. 37 u. Tautzstr. 7, A. Wertheim, Leipzigerstr. 132 u. Tautzstr. 7b

In *Pierrot Lunaire* uit 1912 heeft Arnold Schönbergs de tonaliteit definitief achter zich gelaten, maar hij lijkt de pil te hebben willen vergulden door het schijnbaar vaudeville-achtig karakter van het muziektheaterwerk. Het is een stuk voor vrouwelijke solozang, dat veel eist van zowel de muzikale als de acteer-*vermogen* van de uitvoerende.

Schönberg schrijft voor dat, onlangs de verleiding misschien daartoe, de uitvoerende zich niet een bepaald personage mag inbeelden. De teksten zijn macaber, vol doodsbeelden, maar anders dan in het eerdere monodrama *Erwartung* zit er geen lopen verhaal in en dat mag volgens de componist dan ook niet worden gesuggereerd.

Het publiek werd indertijd blijkbaar op het verkeerde been gezet door het cabareteske klankidoom in de solopartij en instrumentale begeleiding, wat bij de eerste uitvoeringen tot ongemak bij menigeen leidde en zelfs hier en daar tot vechtpartijen. Zulke schandalen doen zich al lang niet meer voor, maar veel staat of valt bij de overtuigingskracht van de uitvoerenden, om het dubbele waarmee Schönberg het publiek indertijd zowel wilde paaien als choqueren over het

voetlicht te brengen. Dat is in het geval van mezzosopraan Ekaterina Levental, geholpen door het toneelbeeld van Chris Koolmees, geen probleem.

Een mooiere dag of eigenlijk nacht op Schönbergs *Pierrot Lunaire* uit te voeren is er misschien niet: 21 december, de kortste dag met de langste nacht. Tijdens deze lange nacht viel ook het doek voor de voorstelling. De makers zetten een – fraaie – punt achter deze nu twaalf jaar oude productie.

De vormgeving van Chris Koolmees zoekt aansluiting bij de expressionistische kunst uit de tijd

van de première van het stuk, inclusief de vroeg-expressionistische filmkunst. De gebruikte kleuren, inclusief in de kleding van Ekaterina Levental, zijn zwart, wit en grijs, zoals in de vroege filmkunst, op hier en daar een enkele kleur na, zoals in sommige expressionistische beeldende kunst, in dit geval.

Ekaterina draagt felrood glimmende laarzen en handschoenen. De kleur dat aan bloed denken, wat past bij de sfeer van de tekst, maar ze hebben ook iets SM-achtig krachtadig; een mengsel van zelfbewust feminien met androgyn. Wat we ook zien bij sommige filmpersonages uit de tijd

van het expressionisme. Ook de maan in de voorstelling kleurt op zeker moment ook rood.

Tussen de verschillende scènes van het stuk zien kondigen plaatjes teksten in wit op zwart met *art deco*-randen de titels en een soort inhoud van de volgende scènes aan, in de stijl van de tussenteksten bij 'stomme' films. Niet dat we daar veel aan hebben, want de bewoordingen die de Schönberg gebruikte om de scènes te beschrijven lijken bewust bedoeld om de toeschouwer te verwarren en de indruk van een samenhangend verhaal te ontregelen.

Schönberg gebod immers uitdrukkelijk dat er wat betreft verhaallijn niet meer mocht worden uitgebeeld dan wat er uit de muziek gehaald kunnen worden, ongeacht de letterlijke tekst. "Voor zover de beeldende weergave van de gebeurtenissen en gevoelens in de tekst voor de componist van belang was, zal deze in de muziek terug te vinden zijn," aldus de componist.

Maar ja, het stuk heet *Pierrot Lunaire* en de eerste vier gedichten gaan respectievelijk over de maan, Colombine (net als Pierrot een personage uit de *Commedia dell'Arte*), 'Der Dandy' en weer de maan, en dat rechtvaardigt dat je bij uitvoeringen beelden gebruikt van de maan, van vaudeville en van mode.

Dat gebeurt in deze uitvoering ook, maar dan wel heel consequent gestileerd. En wat de maan betreft: we krijgen voor het merendeel een vrij werkelijkheidsgetrouw beeld van de maan te zien, met 'oceanen' en bergketens, in plaats van de kinderboeken -maansikkel die we vaak te zien krijgen. Alleen gaat hij op zeker moment horizontaal om zijn as draaien zodat we ook de kant zien die wij op aarde nooit te zien krijgen. En hij kleurt op zeker moment dus rood.

Andere concrete objecten uit de tekst zijn fladderende vlinders en 'breinaalden in het grijze haar van de werkster', maar die evolueren tot virusachtige geometrische figuren, en als er sprake is van het schieten van 'een gat in het hoofd van Kassander' zien we een gat in een orgaanachtige vorm waaruit vloeistof stroomt. Maar in feite lossen al deze figuren vervolgens op in abstracte vloeistofachtige structuren, zonder dat er verder duiding mee wordt gegeven. Waarmee de uitdrukkelijke bedoeling van de componist dus geëerbiedigd blijft.

De hemelobjecten kunnen op Ekaterina's bewegingen door middel van interactieve cameratechniek. Grappig is hoe de interactieve videotechniek van twaalf jaar geleden nu alweer 'vintage' aandoet, maar dat past juist goed bij mengvorm van vintage en moderniteit van de voorstelling.

Ekaterina Levental lijkt vocaal en theatraal volledig vergroeid met deze technisch zo moeilijke rol.

Ze beweegt zich als een ware acrobate over het toneel, wat de rol ook de juiste vervreemde schijn-lichtheid geeft. Speels met de moed der wanhoop, conform de neuroses uit de tekst die in de muziek doorklinken. Het personage is gevangen in een helwitte lichtbundel. De vlinders blijken te evolueren naar een nachtmot die op de maan af fladdert.

Pierrot Lunaire van Arnold Schönberg

Ekaterina Levental zang

Chris Koolmees decorontwerp en techniek

Gezien 21 december

Locatie Uilenburger Sjoel, als onderdeel van het Winteravonden aan de Amstel festival.

<https://www.leks.nu/pierrot-lunaire-2-01/>

Pierrot Lunaire 2.01 is een productie van LEKS compagnie: www.LEKS.nu

Uitgevoerd door: Ekaterina Levental www.ekaterina.nl

Concept, regie, ontwerp en interactie: Chris Koolmees www.koolmees.net

Foto's: © Gita Overmaat